

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања садржан је у одредби члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

У циљу унапређивања доуниверзитетског образовања и васпитања, посебно јачања васпитне функције образовно-васпитних установа, као и прецизирања и усклађивања појединих одредаба Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19, 6/20, 129/21 и 92/23), у даљем тексту: Закон), потребно је извршити измене и допуне овог закона.

Према Стратегији развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године, Општи циљ 1. јесте повећани квалитет наставе и учења, праведност и доступност доуниверзитетског образовања и васпитања и ојачана васпитна функција образовно-васпитних установа.

Предложене измене и допуне закона треба да доведу до ефикаснијих решења када је у питању још смањивање, односно поступање у случајевима насиља у установама образовања и васпитања, те су у складу са предлозима Заштитника грађана урађене измене и допуне Закона које подразумевају прецизирање појединих одредби које се односе на одговорност ученика у вези непоштовања одлука школе у вези са тежим повредама обавеза ученика, и појачаног васпитног рада школе са ученицима, у сарадњи са родитељима и надлежним органима, а пре свега центрима за социјални рад.

Измена која је такође унета је и замена назива изборни програми у изборни предмети (верска настава, грађанско васпитање и други страни језик) како би се указало на значај и чињеницу да исти представљају обавезне предмете, који се разликују од других обавезних предмета у чињеници да код њих постоји могућност избора. Измењене су и одредбе које се односе на статус наставника верске наставе, тако да је омогућено да ова лица заснују радни однос на неодређено време.

Такође су измењене и прецизиране одредбе Закона које се односе на одговорност ученика и родитеља, настављања школовања ученика у другој школи, као и након превођења односно искључења из школе и др.

Прецизиране су и редефинисане одредбе које се односе на Образовно-научни центар, и то: оснивач, обим послова, начин функционисања и руковођења Образовно - научног центра који ће обављати послове који ће допринети подизању квалитета образовних, научних, истраживачких, спортских, омладинских и туристичких пројеката и програма, а који ће бити доступни широком кругу корисника, као што су учесници у образовању и научно – истраживачком раду, као и другим правним и физичким лицима.

Значајна новима односи се на облик наставе, који ће школе имати као могућност избора, уколико процене овај вид наставе у конкретном случају ефикаснији, те је стога унет нови члан којим је у наш образовни систем уведена хибридна настава, која представља комбинацију непосредног рада у школи и рада на школској платформи за хибридную наставу, на којој онлајн учионице представљају безбедно место за подршку учењу и примену савремених метода наставе, као што је наведено школа би могла да донесе одлуку о реализацији хибридне наставе у оквиру свих или групе предмета, у складу са нивоом дигиталних компетенција наставника.

Извршене су и измене и допуне одредаба које се односе на Јединствени информациони систем просвете (ЈИСП) у циљу унапређивања његових функционалности и ефикасности, а посебно у погледу контроле уписа ученика у припремни предшколски програм и основну школу, доделе привременог Јединственог образовног броја (ЈОБ) и друго.

Прецизиране су одредбе које се односе на потребно образовање помоћника директора, секретара установе, али су редефинисане и одредбе које уређују стицање прописаног степена и врсте образовања наставника, васпитача и стручних сарадника.

Све остале измене и допуне су предложене у циљу унапређивања доуниверзитетског образовања и васпитања - прецизирањем појединих одредаба, као и новим решењима, у складу са захтевима праксе.

С обзиром да наведена питања и проблеме није могуће решити доношењем само подзаконских аката, то је доношење измена и допуна Закона, јединим начин за решавање проблема и унапређивање система на предложени начин.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Нацрта закона врши се допуна у члану 15. Закона, тако што се додаје нови став који прецизира и указује на два решења, једно за предшколску установу, а друго за школе, те је прописано да предшколска установа води прописану евиденцију у штампаном и/или електронском облику и издаје јавне исправе, у складу са овим и посебним законом, а да основна и средња школа и школа за образовање одраслих води прописану евиденцију у електронском облику у оквиру Јединственог информационог система просвете (у даљем тексту: ЈИСП) и издаје јавне исправе, у складу са овим и посебним законом.

Чланом 2. Нацрта закона врши се измена члана 17. тако што се мења став 7, а додају се нови ст. 8-10 који треба да омогуће ефикасан систем планирања, спровођења и контроле уписа деце која су стасала за похађање припремног предшколског програма. У том циљу, као и у циљу образовања и васпитања, ЈИСП преузима податке из централног регистра становништва.

Јединица локалне самоуправе преузима податке из Јединственог информационог система просвете о деци чије пребивалиште је на територији за коју је

надлежна, а која нису уписана у припремни предшколски програм, ради обавештавања надлежног центра за социјални рад ради предузимања законом прописаних мера.

Подаци о личности из става 7. овог члана се прибављају електронским путем у складу са законом, и то 1. марта у сврху планирања и спровођења уписа деце стасале за похађање припремног предшколског програма; односно 1. септембра у сврху контроле да ли су сва деца стасала за похађање припремног предшколског програма уписана.

Циљ ове измене је да се врши ефикасна свеобухватна контрола деце стасале за упис у предшколски припремни програм, на начин да јединица локалне самоуправе има могућност да приступа ЈИСП-у, како би имала релевантне податке о свој неуписаној деци и била у могућности да преузима даље мере са надлежним центром за социјални рад, односно другим надлежним органима.

Чланом 3. Нацрта закона врши се допуна члана 18. Закона, како би се прецизирао начин и поступак уписа деце које обавља школа у складу са посебним законом, те се у ту сврху додају нови ст. 8-15.

Новим ставом прописано је да се бројчане оцене и утврђивање општег успеха за ученике од другог до осмог разреда уређују сходном применом одредаба којима је уређено оцењивање у овом закону, посебном закону и подзаконским актима којима је уређено оцењивање, у циљу омогућавања конкурисања за упис у средњу школу, будући да је непоходно да и ови ученици имају утврђене и бројчане оцене из којих се изводи општи успех.

Школа врши упис деце кроз електронску евиденцију за упис у први разред основне школе („систем еупис”), који успоставља Министарство и њиме управља уз техничку подршку Канцеларије за информационе технологије и електронску управу.

У систему еупис обрађују се одговарајући таксативно наведени подаци о личности ученика и подаци о личности родитеља, а обраду тих података врши школа која спроводи упис. Сврха ове обраде је прикупљање чињеница потребних за сам поступак уписа у школу, као и унос истих у ЈИСП и ради вођења одговарајућих евиденција.

Чланом 4. Нацрта закона врши се измена у члану 19. Закона, како би се прецизирало да средња школа врши упис ученика путем портала посвећеног упису у средњу школу (у даљем тексту: Портал), тако што преузима податке о распоређеним ученицима, те се упис ученика врши се на основу пријаве и провере ових података, утврђивање чињеница неопходних у поступку спровођења завршног испита на крају основног образовања и васпитања, спровођења пријемног испита за упис у средње школе за ученике са изузетним, односно посебним способностима, за упис ученика у средње школе у складу са овим и посебним законом, као и за потребе уписа података у јединствени информациони систем просвете и вођење евиденције о ученицима у складу са овим и посебним законом.

Овим допунама прецизно је прописан начин, поступак и задаци школе и Министарства у поступку уписа ученика у средњу школу.

Чланом 5. Нацрта закона којим се замењује цео члан 22. Закона, а допуне и измене овог члана извршене су ради прецизирања одговорности родитеља, односно поступка и рокова у вези уписа ученика у школу и ради утврђивања одговорности родитеља за редовно похађање наставе, те су у том циљу додате одредбе које прописују

да у погледу деце стасале за упис у школу ЈИСП преузима податке из Централног регистра становништва, уз прецизирање рокова ради планирања, спровођења и контроле уписа деце стасале за похађање припремног предшколског програма.

Јединица локалне самоуправе преузима податке из Јединственог информационог система просвете о деци чије пребивалиште је на територији за коју је надлежна, а која нису уписана у школу, ради обавештавања надлежног центра за социјални рад ради предузимања законом прописаних мера.

Подаци о личности се прибављају електронским путем у складу са законом, и то 1. марта у сврху планирања и спровођења уписа деце стасале за упис у школу; односно 1. септембра у сврху контроле да ли су сва деца уписана.

Циљ ове измене је да се врши ефикасна свеобухватна контрола деце стасале за упис у школу, на начин да јединица локалне самоуправе има могућност приступа ЈИСП-у, како би имала релевантне податке о свој неуписаној деци и била у могућности да преузима даље мере са надлежним центром за социјални рад, односно другим надлежним органима.

Родитељ, односно други законски заступник одговоран је за упис детета у школу, за редовно похађање наставе и обављање других школских обавеза, а да је школа дужна да, у складу са просторним и кадровским могућностима, обавести родитеља, односно другог законског заступника о одлуци по његовом захтеву за упис детета ван подручја школе, до 30. априла текуће календарске године.

Чланом 6. Нацрта закона измењен је постојећи члан 55а. Закона, и прецизиране одредбе које се односе на образовно-научни центар, и то: оснивач, обим послова, начин функционисања и руковођења Образовно - научноим центром који ће обављати послове који ће допринети подизању квалитета образовних, научних, истраживачких, спортских, омладинских и туристичких пројеката и програма, а који ће бити доступни широком кругу корисника, као што су учесници у образовању и научно – истраживачком раду, као и другим правним и физичким лицима.

Чланом 7. Нацрта закона, којим се извршена је измена и допуна члана 60. тако што је термин „изборни програм“ замењен терминим „изборни предмет“. Промена назива изборни програми у изборни предмети (верска настава, грађанско васпитање и други страни језик) предложена је како би се указало на њихов значај и чињеницу да исти представљају обавезне предмете, који се разликују од других обавезних предмета само у чињеници да код њих постоји могућност избора. Предложеном променом назива изборних програма у изборне предмете, статус ових предмета остаје непромењен. Решење је предложено ради уједначавања назива, будући да ће уједначавањем назива у плану и програму наставе и учења, постојати само предмети (обавезни и изборни) и активности. Такође треба нагласити да је назив изборни предмети био прописан законским одредбама пре доношња Закона о основама система образовања и васпитања, 2017. године.

Чланом 8. Нацрта закона мења се члан 67а закона тако што се за посао усаглашавања предлога програма стручног усавршавања наставника верске наставе овлашћује комисија за верску наставу у школи.

Чланом 9. Нацрта закона мења се члан 72. Закона, тако што је термин „изборни програм“ замењен терминим „изборни предмет“, а из разлога наведених у образложењу предходног члана.

Чланом 10. Нацрта закона мења се члан 73. Закона, тако што је термин „изборни програм“ замењен терминим „изборни предмет“, а из разлога наведених у образложењу предходног члана.

Чланом 11. Нацрта закона мења се мења се члан 75. Закона, тако што је термин „изборни програм“ замењен терминим „изборни предмет“, а из разлога наведених у образложењу предходног члана.

Чланом 12. Нацрта закона мења се члан 79. Закона тако што наводи рок који је прописан за одлучивање директора о пријави коју подноси ученик, родитељ, односно други законски заступник детета и ученика у случају повреде права детета и ученика или непримереног понашања запослених према детету и ученику.

Чланом 13. Нацрта закона мења се члан 82. Закона, тако што је термин „изборни програм“ замењен терминим „изборни предмет“, а из разлога наведених у образложењу чл. 8-11. Нацрта закона.

Чланом 14. Нацрта закона врши се измена члана 83. Закона, тако што се цео члан замењује новим како би се на систематичан и прецизан начин утврдиле одредбе које се односе на одговорност ученика који врши лакшу, односно тежу повреду обавезе или не поштује одлуке директора и органа школе донетих у вези спречавања тежих повреда обавезе ученика.

Измене у поменутом члану извршене су и у циљу појашњавања реализације активности друштвено-корисног, односно хуманитарног рада у школама, а у складу са усвојеним одредбама Правилника о друштвено-корисном, односно хуманитарном раду у установама образовања и васпитања. У складу са новим Правилником запослени у школама су у обавези да реализују друштвено - корисне активности у циљу превенције у оквиру годишњих програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања и у оквиру планова појачаног васпитног рада за ученике. Стога је ова одредба унета је и у Нацрт овог закона. Циљ поменуте допуне закона је се још више прецизира и нагласи смисао, значај и улога друштвено-корисног, односно хуманитарног рада

Чланом 15. Нацрта закона мења се члан 85. Закона, тако што се цео члан замењује новим како би се на систематичан и прецизан начин утврдиле одредбе које се односе на питања којима је уређен васпитно-дисциплински поступак који се покреће и води у случају теже повреде обавезе ученика, као и да се утврде одредбе које се односе на питања удаљивања ученика из непосредне наставе, одређивања друштвено-хуманитарног рада, као и у случају превођења, односно исписа ученика основне, односно средње школе. Измене у овом члану имају за циљ и уједначавање поступања према ученицима основне и средње, тако што се и ученицима основне школе одлаже давање преводнице док се не оконча васпитно-дисциплински поступак (а што је већ прописано за ученике средње школе). Предложена је одредба која прописује да уколико у току трајања васпитно-дисциплинског поступка ученик основне или средње школе, родитељ, односно други законски заступник, поднесе захтев да се ученик преведе/испише из школе, школа ће донети решење којим се издавање преводнице/ исписнице одлаже до окончања васпитно-дисциплинског поступка.

Чланом 16. Нацрта закона мења се цео члан 86. којим се прописује да уколико приликом премештаја ученика из једне у другу основну школу услед изречене васпитно-дисциплинске мере за тежу повреду обавезе ученика, друга школа не изврши упис ученика, школска управа ће одредити основну школу у коју се ученик премешта у року од три дана од дана достављања захтева школе која је изрекла меру. Циљ ове измене је решавање потешкоћа у пракси, односно проналажење школе у коју ће ученик наставити своје образовање и васпитање, посебно из разлога што је основно образовање и васпитање обавезно за сву децу.

Чланом 17. Нацрта закона мења се члан 89. Закона, унета је нова одредба која дефинише да школе са домом ученика, у делу установе у којем се обезбеђују смештај, исхрана и васпитни рад са ученицима, примењују прописи који регулишу област ученичког стандарда у циљу јасног прецизирања примене закона у конкретном случају.

Чланом 18. Нацрта закона врши се измена члана 93. Закона, тако да се прописује да установа предшколског и основног образовања и васпитања може да обавља делатност и ван седишта, односно у другом објекту, организовањем издвојеног одељења, ако испуњава услове из члана 92. овог закона, а да установа средњег образовања и васпитања може да обавља делатност и ван седишта, односно у другом објекту, када су испуњени сви услови из члана 94. овог закона и одређени економски критеријуми уважавајући привредне и развојне специфичности подручја на основу утврђених и планираних потреба за образовањем и запошљавањем, уколико се на тај начин обезбеђује доступност средњег образовања и васпитања за све ученике. Сврха ове измене је да се обезбеди једнак квалитет образовања у издвојеним одељењима и у матичној школи.

Чланом 19. Нацрта закона врши се измена члана 94. Закона тако што се цео члан замењује новим чланом који на обухватнији начин и на начин који више одговара потребама измена насталих у области средњег образовања, попут образовних профила и стандарда квалификација, када се уводи програм за ученике са посебним способностима, организује припремни предшколски програм или програм образовања одраслих.

Стога је прецизирано да школа подноси захтев за верификацију и када се у установи врши статусна промена, мења седиште, односно објекат, организује рад у издвојеном одељењу, изврши доградња или изградња новог простора односно објекта, уводи нови образовни профил, односно смер, тип гимназије, или програм за ученике са посебним способностима, уводи нови одсек у музичкој школи или када основна школа остварује припремни предшколски програм или програм основног образовања одраслих, као и да је средња школа у обавези да поднесе захтев за верификацију и у случају када се за постојећи образовни профил усвоји нови стандард квалификације, донесу нови планови и програми наставе и учења и одговарајући нормативи простора, опреме и наставних средстава, уколико Министарство утврди да је због обима и врста промена потребно да се изврши верификација.

Циљ ове измене је провера сваке наредне промене, односно провера да ли је иста у складу са прописима, а у циљу обезбеђивања квалитета рада установе.

Чланом 20. Нацрта закона којим се допуњује члан 96. Закона, којим су прецизиране одредбе које се односе на оснивање и рад страних школа које у Републици Србији остварују програм донет и акредитован у иностранству. Како би се јасно и

прецизно дефинисало поступање и надлежности Министарства, прецизирано је да страна установа може да почне са радом након добијања дозволе за обављање делатности (основног или средњег образовања) од стране Министарства и када изврши упис у регистар надлежног органа, на основу утврђеног чињеничног стања у вези са простором, опремом, наставним средствима и запосленима, од стране просветне инспекције.

На тај начин јасно су прецизиране надлежности Министарства у овом поступку.

Чланом 21. Нацрта закона врши се измена члана 98 у циљу усаглашавања ставова.

Чланом 22. Нацрта закона после члана 99 додаје се нови члан 99а. Закона, којим се као нови институт уводи хибридна настава, која представља значајну новину и нови облик наставе, који ће школе имати као могућност избора, уколико процене да је овај вид наставе у конкретном случају ефикаснији. Овај вид наставе представља и одговор на развој и свакодневну употребу информационо-комуникационих, односно дигиталних технологија у области образовања. Наиме, хибридна настава представља комбинацију непосредног рада у школи и рада на платформи за хибридну наставу, на којој онлајн учионице представљају безбедно место за подршку учењу и примену савремених метода наставе, на којој онлајн учионице представљају безбедно место за подршку учењу и примену савремених метода наставе. Школа би могла и да, у складу са нивоом дигиталних компетенција наставника, донесе одлуку о реализацији хибридне наставе у оквиру свих или групе предмета.

Чланом 23. Нацрта закона допуњује се члан 109. Закона, у погледу обавезе поштовања правила понашања у установи које је као обавезно било прописано само за запослене у установи, и предметним новинама круг ових лица проширен је, односно јасно је дефинисано да осим запослених, и ученици, одрасли (полазници), родитељи имају обавезу да својим радом и укупним понашањем доприносе развијању позитивне атмосфере у установи.

Чланом 24. Нацрта закона допуњује се члан 112. Закона, те допуњена постојећа одредба и прописано да је забрањено свако понашање којим запослени према другом запосленом вређа углед, част или достојанство, чиме је утврђено да се ова забрана несумњиво односи и на понашање које запослени учини према другом запосленом.

Чланом 25. Нацрта закона мења се члан 118. Закона, дефинисано је да привремени орган управљања има пет чланова и обавља послове из надлежности органа управљања, како би се уједначила пракса у свим установама и како број чланова не би био произвољно одређен.

Чланом 26. Нацрта закона мења се члан 129. Закона, те је у одредбама које уређују питање помоћника директора дефинисано да се решењем директора на послове помоћника директора за сваку школску, односно радну годину, распоређује наставник, васпитач и стручни сарадник, који је запослен у установи и који има положен испит за лиценцу и најмање пет година радног стажа у установи након стеченог одговарајућег образовања, који има професионални углед и искуство у установи. На овај начин обезбеђује се квалитет рада лица које обавља послове помоћника директора и избегава

произвољно поступање у погледу именовања помоћника директора по питању степена образовања и других услова које треба да испуњава помоћник директора.

Чланом 27. Нацрта закона мења се члан 130. Закона, је брисана одредба којом је предвиђено да директор школе формира тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва и то као непотребан, будући да је пракса показала да у школи услед нефункционалности овај тим није ни образован. Уместо овог тима дефинисано је да директор формира тим за професионалну оријентацију ученика у основној школи, односно тим за каријерно вођење и саветовање у средњој школи; чиме се врши усаглашавање са одредама посебних закона како би школе могле да формирају и ове тимове.

Чланом 28. Нацрта закона мења се члан 132. Закона, како би се прецизирао степен образовања који је секретар у обавези да стекне, јер је досадашња одредба била дефинисана тако да се могла тумачити произвољно од стране школа. Наиме, чланом се јасно утврђује да лице на радном месту секретара које је стекло одговарајуће високо образовање на студијама другог степена из области правних наука (мастер академске студије,) мора да има завршене и студије првог степена правних наука (основне академске студије).

Чланом 29. Нацрта закона мења се члан 133. Закона, брисана је одредба којом су као послови као секретара прописани и правни послови у вези са јавним набавкама у сарадњи са финансијском службом установе. Будући да у овом поступку секретар установе има евентуално улогу да изради, односно контролише уговор, а већ је посебном одредбом дефинисано да секретар установе, поред осталог, израђује и контролише уговоре које закључује установа, што подразумева и уговоре из поступка јавних набавки.

Чланом 30. Нацрта закона мења се члан 135. Закона, проширена је одредба која се односи на извођење наставе и друге облике васпитно-образовног рада, те прописано да, поред наставника одређене послове наставника може обављати и стручни сарадник у складу са потребама школе и подзаконским актом којим је уређен степен и врста образовања. Циљ ове одредбе је да се превазиђе тренутни евентуални недостатак кадрова, те обезбеди несметано одвијање наставе.

Чланом 31. Нацрта закона, мења се члан 138. закона, којом су дефинисани задаци стручног сарадника, те је исти допуњен одредбом да услед потребе школа за наставницима одређених предмета, изузетно, стручни сарадник, који је стекао одговарајуће образовање прописано чл. 140-142. може обављати и послове наставника у складу са потребама школе, а у циљу обезбеђивања потребних кадрова и несметаног одбијања наставе.

Чланом 32. Нацрта закона, измењен је члан. 139. закона, тако што се услед специфичности начина избора, за пријем, односно извођење наставе наставника верске наставе као додатни услов прописује и сагласност надлежног органа традиционалне цркве или верске заједнице којој припада

Другом допуном овог члана, прописује се да надлежни орган традиционалне цркве или верске заједнице може да повуче сагласност из став 1. тачка 7) овог члана из разлога што наставник верске наставе својим активностима, ставовима и понашањем подрива углед традиционалне цркве или верске заједнице, односно учи и поступа супротно учењу, ставовима, моралу и вредностима које заступа традиционална црква,

односно верска заједница којој припада, те да стога даном достављања установи образложеног акта о повлачењу сагласности наставнику верске наставе престаје радни однос, уколико у установи не може да му се обезбеди друго радно место за које испуњава услове.

Чланом 33. Нацрта закона, мења се члан 142. Закона, који је иновиран тако што су додате одредбе које утврђују да се као обавезно образовање лица из члана 140. овог закона сматра образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина стечено на високошколској установи у току студија или након стицања одговарајућег образовања износи 60 бодова најмање 30 бодова, од чега минимум 10 бодова праксе у установи, у складу са европским системом преноса бодова, као и да је високошколска установа у којој је лице стекло ово образовање дужна да приликом издавања јавне исправе о стеченом образовању изда и потврду о стеченим бодовима и структури стечених бодова.

Посебно је прецизирано да се ово образовање може стећи на акредитованој високошколској установи, и то како у оквиру акредитованог студијског програма, тако и у оквиру програма образовања током читавог живота који чине предмети акредитованог студијског програма из тачке 1) овог става.

Установљена је обавеза високошколске установе да издаје уверење о завршеном програму образовања током читавог живота са списком положених испита, које поред назива предмета и остварене оцене, уверење садржи шифру предмета и назив акредитованог студијског програма у оквиру којег је предмет акредитован.

Овом изменом уважен је предлог декана педагошких високошколских установа и групације других високошколских установа које школују лица која у складу са прописима могу да изводе наставу у школама и овај члан је препознат као изузетно значајан за подизање квалитета наставе. Значајно је напоменути да је измена извршена и као решење проблема на који указују лица која први пут заснивају радни однос у установи, наводећи да потврду високошколске установе о стеченом образовању из психолошких, педагошких и методичких дисциплина, некада чекају годину дана и више.

Чланом 34. Нацрта закона мења се члан 144. закона, дефинисано је да као један од услова за рад медицинска сестра – васпитач са положеним стручним испитом по прописима из области здравствене заштите, која је засновала радни однос у установи пре ступања на снагу Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“, бр. 18/10, 101/17, 113/17-др.закон, 95/2018- др.закон и 10/2019), може да обавља васпитно-образовни рад у предшколској установи без лиценце, али да је, уколико је имала прекид радног односа после ступања на снагу закона о предшколском васпитању и образовању, у обавези да полаже испит за лиценцу. Циљ ове допуне је да се ова одредба прецизнијом формулацијом учини недвосмисленом и јасном.

Чланом 35. Нацрта закона мења се цео 145. Закона, који уређује питање приправника (наставника, васпитача и стручног сарадника).

Треба напоменути да је овим чланом прописано да, ако установа нема ментора који испуњава прописане услове, послови ментора за наставника поверавају се наставнику, послови ментора за наставника поверавају се наставнику сродне групе предмета, а изузетно стручном сараднику, који испуњава услове за ментора; послови ментора за васпитача поверавају се руководиоцу објекта, а изузетно стручном сараднику

установе који испуњавају услове за ментора; док се послови ментора за стручног сарадника у школи и предшколској установи поверавају стручном сараднику из друге установе, а који испуњава услове за ментора. Треба напоменути и новину која се односи на то да трошкове првог полагање испита из става 5. овог члана, сноси установа.

Чланом 36. Нацрта закона после члана 145 дадају се чл. 145а и 145б. Новим чланом 145 а на посебан начин је уређено питање секретара приправника, као и начин стицања лиценце секретара, имајући у виду да се ова питања у знатој мери разликују од оних која су прописана за наставника, васпитача и стручног сарадника. У овом члану посебно је наглашено да установа приправнику одређује ментора са листе секретара установа коју утврди школска управа, те да приправнику који је након савладаног програма увођења у посао, пријављен за полагање испита за лиценцу, приправнички стаж престаје после навршених две године рада у установи. Треба напоменути и одредбу која је овим чланом дефинисала да трошкове првог полагање испита за лиценцу секретара сноси установа.

Новим чланом 145б посебно је уређено питање ангажовања лица запосленог у другој установи на пословима ментора, те је прописано да то лице може бити ангажовано, највише 30% од пуног радног времена по основу уговора о допунском ангажовању и да то лице не заснива радни однос у установи.

Чланом 37. Нацрта закона мења се члан 146. Закона, тако што се речи: „наставника, васпитача и стручног сарадника који има лиценцу”, замењују се речју: „ментора”. Циљ ове измене је да се изврши прецизирање одредбе, употребом конкретного термина.

Поред наведеног, члан је допуњен и одредбама које прописују да уколико се уговор о стручном усавршавању стажисте закључује ради припреме за извођење верске наставе, приправник – стажиста мора за закључење уговора имати сагласност надлежног органа традиционалне цркве или верске заједнице којој припада, као и да овај уговор престаје пре истека времена на које је закључен ако надлежни орган традиционалне цркве или верске заједнице повуче дату сагласност.

Чланом 38. Нацрта закона мења се члан 149. Закона, тако што се додаје одредба која прописује и прецизира да наставнику, васпитачу и стручном сараднику коме је суспендована лиценца из разлога наведених у ставу 2. тачка 2) овог члана престаје радни однос, ако у року од шест месеци од суспензије не достави доказе о одговарајућем стручном усавршавању, на које га је претходно упутила установа. На овај начин се избегава ситуација у којој би запосленом била, без његове кривице, суспендована лиценца, уколико га школа не би упутила на стручно усавршавање. Осим тога овим чланом прецизирано је и да док траје суспензија лиценце наставник и васпитач присуствује настави, односно активностима других наставника и васпитача које му одређује директор, а стручни сарадник раду стручног сарадника у другој установи коју одреди директор, и то без обзира на разлог суспензије лиценце

Чланом 39. Нацрта закона мења се члан 151. Закона, те се прописује да наставник, васпитач и стручни сарадник има право на увећану плату за стечено звање и када обавља послове директора и помоћника директора. Циљ ове одредбе је да уколико лице има стечено звање у школи, избором да обавља послове директора, односно

помоћника директора и ступањем на ту дужност не губи право на увећану плату за стечено звање.

Овим чланом прописано је и овлашћење министра да на предлог органа надлежног за послове односа са црквама и верским заједницама, а по прибављеном мишљењу традиционалних цркава и верских заједница и Завода за унапређивање образовања и васпитања прописује облике стручног усавршавања, програме сталног стручног усавршавања, садржај портфолија, начин организовања и друга питања од значаја за стручно усавршавање наставника верске наставе.

Чланом 40. Нацрта закона мења се члан 152. Закона, тако што се уместо става 1. додаје став који прописује да се пријем у радни однос у установи чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе врши на основу преузимања запосленог са листе запослених за чијим радом је у потпуности или делимично престала потреба и запослених који су засновали радни однос са непуним радним временом као и на основу преузимања запосленог који није на листи или конкурса ако се није могло извршити преузимање.

Овај члан допуњен је и одредбом којом је прописано да се исти не примењује на наставнике верске наставе.

Чланом 41. Нацрта закона допуњен је члан 153. Закона и прописано да се одредбе овог члана не примењују на наставнике верске наставе.

Чланом 42. Нацрта закона допуњује се и мења члан 154. Закона, тако што се додаје нови став 4. којим је прописано да критеријуме за избор кандидата за пријем у радни однос прописује министар, како би приликом пријема лица у радни однос била обезбеђена већа транспарентност и објективност овог поступка.

Овим чланом такође је прописано да су наставници верске наставе изузети од примене одредбе става 1. овог члана којим је прописано да се пријем у радни однос на неодређено време врши на основу конкурса који расписује директор, као и да директор установе закључује уговор о раду у на неодређено време за извођење верске наставе са лицем које се налази на листи наставника верске наставе и које испуњава услове из члана 139. и члана 140. став 1. овог закона, а да листу наставника верске наставе, на предлог традиционалних цркава и верских заједница, утврђује министар.

Чланом 43. Нацрта закона мења се чл. 155. закона тако што се брише одредба става којом је прописано да министар утврђује листу наставника, а за извођење верске наставе наставник са школом у коју је упућен закључује уговор о раду, до истека текуће школске године, односно до повратка одсутног наставника.

У погледу радног односа на одређено време извршена је допуна којом је прописано да радни однос на одређено време наставника верске наставе престаје пре истека времена на које је заснован ако надлежни орган традиционалне цркве или верске заједнице повуче сагласност (упут) за извођење верске наставе из разлога наведених у члану 139. став 3. овог закона.

Чланом 44. Нацрта закона мења се члан 160. Закона тако што се додаје нови став којим је прописано да уколико школа не може да обезбеди стручно лице на пословима стручног сарадника у периоду одсуствовања ангажованог лица или повећаног обима посла, посебним решењем може да распореди до шест часова рада

недељно другом стручном сараднику, најдуже до краја школске године и овај рад се сматра прековременим радом, те да се накнада за рад стручног сарадника исплаћује на основу месечног извештаја стручног сарадника. Циљ ове измене је обезбеђивање потребних недостајућих кадрова и одржавање квалитета и несметаног одвијања наставе.

Чланом 45. Нацрта закона допуњује се члан 161. Закона тако што се додаје нови став 3. којим је прописано да изузетно, запослени који није могао да искористи годишњи одмор током распуста, остварује право на годишњи одмор у складу са законом којим се уређује рад, општим актом, односно уговором о раду. Циљ ове одредбе је упућивање примену прописа у ситуацији када запослени није искористио годишњи одмор за време школског распуста.

Чланом 46. Нацрта закона извршена је измена члана 175. Закона који уређује питање ЈИСП-а извршено је прецизирање појма ЈИСП-а у ужем и у ширем смислу, ради појашњења и бољег дефинисања система у целини. У ширем смислу ЈИСП представља скуп база података и рачунарских програма којима се врши прикупљање и обрада података у евиденцијама и регистрима, док у ужем смислу ЈИСП чине регистри који се у оквиру њега воде. Такође је извршено усклађивање са осталим одредбама закона тако што је прецизирано да установе воде евиденције у електронском облику.

Чланом 47. Нацрта закона извршена је измена члана 176. Закона те су отклоњени су проблеми који су се јављали током доделе привременог ЈОБ-а. Сада је уведена већа контрола приликом доделе ЈОБ-а, тако да у случају када ЈОБ није могао бити додељен у аутоматизованом поступку, успостављена је обавеза Министарства да изврши проверу испуњености услова за доделу ЈОБ-а и додели ЈОБ, привремени ЈОБ или да затражи допуну података. Такође је утврђена обавеза установе да у случају када дете, ученик, студент или одрасли нема јединствени матични број грађана, обавести надлежни орган управе према месту рођења лица, затражи проверу уписа у матичну књигу рођених и путем ЈИСП-а обавести Министарство о резултатима провере. Циљ измене је успостављање ефикаснијег механизма препознавања и регистрације лица која нису препозната у правном систему.

Чланом 48. Нацрта закона извршена је измена члана 177. Закона, односно извршена је допуна података за које је препознато да треба да буду прописана законом, као подаци који се воде у регистру деце, ученика, одраслих и студената. Тако је у оквиру регистра студената извршена допуна података који се односе на образовни статус студената тако што је додат податак о положеним испитима. Циљ ове одредбе је да подаци који се из евиденција уносе у регистар буду потпуни, ради потребе управљања образовним системом.

Чланом 49. Нацрта закона допуњен је члан 179. Закона, односно извршена је допуна података које установа води у евиденцији о запосленима, с обзиром да ова евиденција више није регулисана посебним законом, већ ће бити дефинисана у Закону о основама система образовања и васпитања.

Чланом 50. Нацрта закона измењен је и допуњен члан 180. Закона, тако што је извршено прецизирање и допуна података о професионалном статусу запослених који се уносе из евиденције у регистар запослених, тако што се између осталог уноси и податак о називу из дипломе.

Чланом 51. Нацрта закона измењен је члан 181а Закона, те извршено усклађивање са претходно извршеним изменама које су се односиле на промену назива предмета „изборни програм“ у назив „изборни предмет“.

Чланом 52. Нацрта закона измењен је члан 183. Закона, те извршено прецизирање да када се евиденције не воде у електронском облику установа, високошколска установа, установа ученичког и студентског стандарда, односно јавно признати организатор активности ажурира податке у евиденцијама које води на дан настанка промене, а најкасније 15 дана од дана промене.

Чланом 53. Нацрта закона извршена је измена члана 184. Закона, која се односи на број лица који врше послове администрирања ЈИСП-а и регистара, тако што је дефинисано да те послове од сада ради више лица у Министарству. С обзиром на комплексност система у целини и повећаног обима послова, било је неопходно предвидети више од једног лица која ће у Министарству бити овлашћена да обављају наведене послове администрирања.

Чланом 54. Нацрта закона мења се члан 185. Закона чиме постиже усаглашавање одредаба закона којим су прописани послови поверени аутономној покрајини.

Чланом 55. Нацрта закона мења се члан 195. Закона тако што се као максимум новчане казне којом се кажњава родитељ, односно други законски заступник детета или ученика који учини повреду забране из чл. 111. и 112. овог закона, повећава на 150.000,00 динара, у складу са прописаним законским максимумом.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 56. Нацрта закона садржи одредбу која прописује да се одредба члана 15. став 2. примењује почев од школске 2026/2027. године, а да школе из члана 15. став 2. воде евиденцију на начин како су започеле пре ступања на снагу овог закона, до истека циклуса образовања и васпитања.

Чланом 57. Нацрта закона прописује се да се одредба члана 93. став 3. и одредбе члана 154. ст. 1. и 15. примењује почев од школске 2025/2026. године.

Члан 58. Нацрта закона садржи прелазну одредбу којом се прописује да се на наставнике, васпитаче и стручне сараднике који су засновали радни однос у установи до ступања на снагу овог закона, примењује одредба члана 142. којом је прописан број бодова, а која је важила до ступања на снагу овог закона.

У члану 59. Нацрта закона утврђен је режим полагања опште, стручне и уметничке матуре и завршног испита у средњем образовању и васпитању, који ће се реализовати у складу са одредбама овог и посебног закона. Истичемо да је као предуслов за квалитетно спровођење испита којима се завршава средње образовање и васпитање (државне матуре) неопходно да се у потпуности обезбеде услови за њихово спровођење. У претходном периоду обављени су многобројни и различити послови и активности у циљу обезбеђивања услова за спровођење државне матуре: измењени су прописи из области образовања ради дефинисања послова Центра за испите при Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања, припремљени су задаци из предмета који се полажу на државној матури, обављени разговори са ректорима и деканима,

спроведене пробе полагања државне матуре кроз које су наставници и ученици свих средњих школа упознати са начином и процедурама спровођења државне матуре, са тестовима, све активности су представљене најширој јавности и свакодневно се ради на овим пословима. Ипак, да би државна матура била спроведена у пуном капацитету и омогућила остваривање права кандидата који приступе полагању и свих функција матурског испита (сертификациони, селекциони и евалуативни), потребно је реализовати додатне активности у наредном периоду, а најпре ојачати капацитете Центра за испите (просторне, кадровске и материјалне), на чему је досад урађено доста, али је потребно уложити и додатне напоре. Затим, да би се остварила права из Закона о средњем образовању и васпитању о упису на високошколску установу без полагања пријемног испита после положене државне матуре, неопходно је да се по Закону о високом образовању високошколске установе изјасне који се испити са опште, стручне и уметничке матуре вреднују приликом уписа на студије и који су критеријуми на основу којих се обавља класификација и избор кандидата за упис на студије. Осим тога, софтвер чија је улога да подржи све послове везане за спровођење државне матуре и упис ученика на високошколске установе, још увек је у фази развоја и повезивања са регистрима који се воде у оквиру ЈИСП-а, где се свакодневно решавају ситуације које отежавају рад софтвера. Збирке задатака чији је циљ вежба и помоћ ученицима у припреми државне матуре су још увек у припреми, а ради се и на одабиру задатака који би постигнућа ученика у средњем образовању и васпитању најрелевантније проверили. Припремају се и подзаконски акти и упутства за детаљно упознавање свих учесника о укупним процедурама и активностима у спровођењу државне матуре, кроз родитељске састанке, састанке са ученицима и обуку наставника за спровођење државне матуре. Имајући у виду све наведене разлоге, прелазни режим полагања завршног испита у средњем образовању и васпитању израђен је на основу анализе испуњености услова за спровођење завршних испита на крају средњег образовања и васпитања.

До тог тренутка ће се непрекидно обављати сви послови припреме полагања државне матуре и спровешће се и додатна пробна тестирања за ученике који ће полагати државну матуру, са припремљеним збиркама задатака и логистиком која прати спровођење државне матуре, у циљу што квалитетније припреме свих учесника.

Члан 60. Нацрта закона прописује да ће се подзаконски акти за спровођење овог закона донети у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона, до када се примењују прописи који су важили до дана ступања на снагу овог закона, ако нису у супротности са овим законом.

У члану 61. Нацрта закона прописује се стављање ван снаге одредби Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС”, бр. 18/10, 101/17, 113/17 - др. закон, 95/18 - др. закон и 10/19); Закона о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС”, бр. 55/13, 101/17, 27/18 - др. закон, 10/19, 129/21, 129/21 - др. закон и 92/23) и Закона о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС”, бр. 55/13, 101/17, 27/18 - др. закон, 6/20, 52/21, 129/21 - др. закон, 129/21 и 92/23).

Члан 62. Нацрта закона прописује да ће школа ускладити своју организацију и опште акте са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 63. Нацрта закона садржи одредбе о ступању на снагу прописа.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог акта нису потребна додатна финансијска средства у 2024. години.

Средства потребна за реализацију Нацрта закона у наредним годинама су планирана у оквиру лимита одређеним од стране Министарства финансија и у складу са билансним могућностима буџета Републике Србије.